

Zapp Echt Gebeurd als leerplatform voor kinderen

Een onderzoek naar de manier waarop cross-platform learning binnen jeugddocumentaires
bijdraagt aan leren over sociaal-maatschappelijke thema's

Bachelorscriptie (200401010)

Naam: Ellen van Veen

Studentnummer: 4223802

Studiejaar: 2013-2014

Blok: 4

E-mail: e.vanveen2@students.uu.nl

1° lezer: Berber Hagedoorn, MA

2° lezer: prof. dr. Sonja de Leeuw

Datum: 07.08.2014

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
<u>1. Inleiding</u>	<u>7</u>
1.1 Relevantie en probleemstelling	7
1.2 ZAPP ECHT GEBEURD	10
1.3 Theoretisch kader	10
1.4 Methode	14
<u>2. Leren van pro-sociale jeugddocumentaires</u>	<u>17</u>
2.1 Modes of documentary	17
2.2 Capacity model	18
<u>3. Leren door te participeren</u>	<u>21</u>
3.1 Spaces of participation: discussiepagina's en social media	21
3.2 Spaces of participation: lespakketten	22
3.3 Spaces of participation: media en documentaires	23
<u>4. De inzet van cross-platform learning</u>	<u>27</u>
4.1 Herhaling educatieve concepten	27
4.2 Instructies	28
Conclusie	29
Literatuurlijst	31

Samenvatting

Al sinds het begin van televisie is er een discussie over de educatieve aard van het medium. Onder andere Heike Vom Orde pleit dat televisiekijken passief is. Volgens haar leren kinderen om die reden weinig via televisie. Shalom M. Fisch, Sandra Calvert en Jennifer Kotler zijn het niet met Vom Orde eens. Zij tonen in hun onderzoeken aan dat kinderen wel degelijk leren van educatieve televisie. Nu kijkers meer betrokken raken bij televisie door middel van participatie, neemt de discussie rondom televisie als educatief medium nieuwe vormen aan. Volgens Fisch zetten televisiemakers zoveel mogelijk media in om educatieve content te verspreiden. Dit roept de vraag op of het inzetten van meerdere media wel zinvol is? In navolging op het onderzoek van Fisch, richt dit onderzoek zich op de manier waarop cross-platform jeugddocumentaires kinderen kunnen leren over sociaal-maatschappelijke thema's. Dit wordt gedaan aan de hand van de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD en het online platform zappechtgebeurd.nl. Binnen deze documentaires staan kinderen van nu centraal. Het onderzoek is opgedeeld in drie delen. Ten eerste wordt onderzocht hoe de sociaal-maatschappelijke thema's worden gerepresenteerd. Dit wordt gedaan aan de hand van de *modes of documentary* van Keith Beattie. Vervolgens worden, aan de hand van de theorie van Eggo Müller over *spaces of participation*, de participatiemogelijkheden rondom de documentaires onderzocht. In beide hoofdstukken wordt het *capacity model*, zoals beschreven door Fisch, gebruikt om te illustreren hoe kinderen leren van de documentaires en het online platform. Tot slot wordt de inzet van *cross-platform learning* onderzocht. Dit heeft geleid tot de conclusie dat zappechtgebeurd.nl een verzamelplaats is van de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD. De afzonderlijke documentaires bieden geen tot beperkte participatiemogelijkheden. Documentairemakers lijken hierdoor niet in te spelen op de nieuwe participerende rol van de kijker. Op het platform zijn er enkele participatiemogelijkheden gecreëerd, maar deze zijn heel algemeen en sluiten niet op elkaar aan. Doordat de educatieve content uit de documentaires niet regelmatig terugkeert op zappechtgebeurd.nl, is het waarschijnlijk dat kinderen meer kunnen leren door uitsluitend te kijken naar de documentaires.

Keywords: *cross-platform learning, modes of documentary, spaces of participation, capacity model*

1. Inleiding

“Echte kinderen, Echte verhalen.”¹ Dit is de slogan van het online platform zapprechtgebeurd.nl. Op dit platform kunnen kinderen, tussen de zes en twaalf jaar, terecht om extra informatie te vinden en activiteiten te doen rondom de jeugddocumentaires van ZAPP ECHT GEBEURD. Door de opkomst van verschillende technologieën de afgelopen decennia, zoals het internet en de mobiele telefoon is het televisielandschap aan het veranderen. Steeds vaker worden verschillende media ingezet om extra informatie te verschaffen rondom een televisieprogramma.² Het online platform zapprechtgebeurd.nl is hier een goed voorbeeld van. Later in deze scriptie zal meer aandacht worden besteed aan de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD en zapprechtgebeurd.nl. Eerst wordt er dieper ingegaan op de wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek en de probleemstelling.

1.1 Relevantie en probleemstelling

Door de combinatie van televisie en nieuwe media is de relatie met kijkers veranderd. In het huidige multi-platform tijdperk worden kijkers actief betrokken bij programma's. Gunn Sara Enli, assistent professor op de afdeling Media en Communicatie aan de Universiteit van Oslo, spreekt van *audience participation*. Hiermee bedoelt zij, dat kijkers de mogelijkheid krijgen om via nieuwe media actief bezig te zijn met een programma. Denk hierbij aan *televoting*, stemmen via sms, maar ook aan het opzoeken van extra informatie via een bijbehorend platform.³ Door de veranderende rol van de kijker in het huidige televisielandschap neemt de discussie rondom televisie als educatief medium voor kinderen een nieuwe vorm aan. Televisiemakers denken dat kinderen beter leren wanneer er meerdere mediakanalen worden ingezet. Volgens Shalom M. Fisch, schrijver, directeur en oprichter van Mediakidz Research & Consulting, is dit echter nog niet bewezen. Hiervoor is te weinig onderzoek gedaan naar *cross-platform learning* bij kinderen. Volgens hem is wel bewezen dat kinderen leren, wanneer zij kijken naar een educatief programma.⁴ Hiermee bedoelt Fisch programma's waarin academische vaardigheden, als taal en wiskunde, centraal staan.

¹ Zapp Echt Gebeurd, "homepage," laatst geraadpleegd op 30 juni 2014. <http://www.zapprechtgebeurd.nl>.

² Elizabeth Evans, *Transmedia Television: Audiences, New Media and Daily Life* (Abingdon: Taylor & Francis, 2011), 1.

³ Gunn Sara Enli, "Redefining Public Service Broadcasting: Multi-Platform Participation," *Convergence* 14 (2008): 107.

⁴ Shalom M. Fisch, "Cross-Platform Learning: On the Nature of Children's Learning from Multiple Media Platforms," *Digital Games: A Context for Cognitive Development. New Directions for Child and Adolescent Development* 139 (2013): 30.

Dit onderzoek richt zich specifiek op programma's waarin sociaal-maatschappelijke kwesties centraal staan. Volgens Heike vom Orde, hoofd documentatie bij het International Central Institute for Youth and Educational Television, wordt er over het algemeen minder onderzoek gedaan naar pro-sociale programma's.⁵ Daarnaast heeft educatieve televisie altijd ter discussie gestaan. In het verleden is te weinig aandacht besteed aan het positieve effect van educatieve televisie en met name aan het effect van pro-sociale programma's.⁶ Het is echter wel van belang om onderzoek te doen naar dit type programma's, omdat kinderen een grote hoeveelheid tijd besteden aan televisiekijken. Volgens Fisch heeft televisie hierdoor wel degelijk een invloed op het gedrag van kinderen.⁷ De bovengenoemde redenen vormen de basis voor dit onderzoek.

In pro-sociale programma's gaat het om onder andere omgangsnormen, zelfbeheersing en waardering naar anderen toe.⁸ Volgens Vom Orde is televisiekijken passief. Kinderen leren volgens haar meer van fysieke interacties. Daarnaast is zij van mening dat, als televisie al gezien kan worden als een educatief medium, kinderen eerder leren van programma's over academische vaardigheden dan van programma's over pro-sociale thema's.⁹ De vraag is echter in hoeverre deze informatie klopt. Er is over het algemeen minder onderzoek gedaan naar pro-sociale programma's in vergelijking tot academische programma's. Dit kan een vertekend beeld opleveren.

Er zijn ook onderzoeken die positieve kenmerken van pro-sociale programma's benadrukken. In zijn boek *Children's Learning from Educational Television: Sesame Street and Beyond* haalt Fisch de educatieve waarde van pro-sociale programma's aan. Fisch benadrukt dat pro-sociale programma's kunnen bijdragen aan positieve interacties en vriendelijkheid naar anderen toe. Dit kan leiden tot minder agressie naar bijvoorbeeld leeftijdsgenoten. Daarnaast kunnen pro-sociale programma's ervoor zorgen dat kinderen meer aan de gevoelens van andere kinderen denken, meer samenwerken, zichzelf beter kunnen beheersen en sneller voldoening halen uit activiteiten.¹⁰ Hierbij moet wel geconstateerd worden dat Fisch geen onderscheid maakt tussen fictie en non-fictie. Binnen dit onderzoek vind ik het van belang om wel een onderscheid te maken tussen fictie en non-fictie, omdat het aannemelijk is dat kinderen op een andere manier leren wanneer zij echte gebeurtenissen

⁵ Heike vom Orde, "Children, learning and educational TV," *Television* 25 (2012): 38.

⁶ Shalom M. Fisch, *Children's Learning from Educational Television: Sesame Street and Beyond* (Abingdon: Routledge), 3.

⁷ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 105.

⁸ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 106.

⁹ Vom Orde, "Children, learning and educational TV," 38.

¹⁰ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 106.

waarnemen. Dit is afgeleid uit het *capacity model*, dat Fisch bespreekt. Uit dit model blijkt dat het leerproces van kinderen afhankelijk is van de mate waarin zij zich kunnen relateren aan een personage.¹¹ Het is denkbaar dat kinderen zich eerder betrokken voelen bij een leeftijdsgenoot, dan bij een fictief karakter. Het *capacity model* wordt later in dit hoofdstuk uitgebreider besproken.

Net als Fisch zijn mediawetenschappers Sandra L. Calvert en Jennifer A. Kotler van mening dat *prosocial programming* wel leerzaam is voor kinderen. Zij halen in een literatuurstudie verschillende onderzoeken aan waaruit blijkt dat kinderen zich socialer opstellen na het kijken van een dergelijk programma. Als voorbeeld geven Calvert en Kotler de film LASSIE (1994). Uit onderzoek is gebleken dat kinderen, na het kijken van deze film, eerder geneigd zijn dieren in nood te helpen.¹² Uit de bovenstaande onderzoeken van Fisch en Calvert en Kotler kan geconcludeerd worden dat pro-sociale programma's een effect hebben op het gedrag van kinderen. Om deze reden is het zinvol om te onderzoeken op welke manier cross-platform jeugddocumentaires kunnen bijdragen aan het leren over sociaal-maatschappelijke thema's. Ook omdat kinderen actiever betrokken worden bij de programma's door middel van participatie.

De vraag is echter of de inzet van meerdere mediakanalen bijdraagt aan het leerproces van kinderen. Fisch toont in zijn onderzoek naar *cross-platform learning* aan dat kinderen beter leren wanneer zij toegang hebben tot dezelfde content via verschillende mediakanalen, mits de verschillende media op de juiste manier worden ingezet.¹³ Hieruit blijkt dat het niet vanzelfsprekend is dat kinderen meer leren wanneer er meerdere mediakanalen worden ingezet. In navolging op Fisch richt dit onderzoek zich op *prosocial programming* in de vorm van jeugddocumentaires. Hierbij zullen de jeugddocumentaires van ZAPP ECHT GEBEURD en het bijbehorende platform zappechtgebeurd.nl gebruikt worden als case om de volgende vraag te beantwoorden:

Hoe draagt de inzet van *cross-platform learning* binnen de jeugddocumentaires van ZAPP ECHT GEBEURD en het online platform zappechtgebeurd.nl bij aan het leren over sociaal-maatschappelijke thema's?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zal eerst ingegaan worden op de case. Dit om duidelijk te maken waarom de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD geschikt zijn voor dit

¹¹ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 147.

¹² Sandra L. Calvert en Jennifer A. Kotler, "Lessons from Children's Television: The impact of the Children's Television Act on children's learning," *Applied Developmental Psychology* 24 (2003): 276.

¹³ Fisch, "Cross-Platform Learning," 68.

onderzoek. Vervolgens zal aan de hand van verschillende theorieën besproken worden waar de volgende hoofdstukken over gaan en hoe deze bijdragen aan het onderzoek. In het tweede hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de representatie van pro-sociale thema's. Dit aan de hand van de *modes of documentary* zoals Keith Beattie, hoogleraar aan Deakin University, deze beschrijft. Vervolgens worden in hoofdstuk drie de participatiemogelijkheden op zappechtgebeurd.nl onderzocht. Hierbij staat de theorie van Eggo Müller, hoogleraar aan de Universiteit Utrecht en televisiewetenschapper, over *spaces of participation* centraal. Tot slot wordt in hoofdstuk vier onderzocht of de participatiemogelijkheden van ZAPP ECHT GEBEURD op elkaar aansluiten volgens de theorie van Fisch over *cross-platform learning*.

1.2 ZAPP ECHT GEBEURD

In de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD gaat het om bijzondere verhalen van kinderen van 6 tot en met 12 jaar over familie, vrienden, school, sport, gezondheid en liefde.¹⁴ Volgens de makers van deze documentaires zijn maatschappelijke thema's, zoals scheiden en pesten leerzaam en helpen deze om taboes te doorbreken en de discussie over deze onderwerpen aan te wakkeren onder kinderen.¹⁵ De pro-sociale thema's die centraal staan in deze documentaires sluiten aan bij het doel van deze scriptie om te onderzoeken op welke manier *cross-platform learning* bijdraagt aan het leren over sociaal-maatschappelijke kwesties. Alle jeugddocumentaires worden door de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) uitgezonden onder de noemer ZAPP ECHT GEBEURD. Op het online platform zappechtgebeurd.nl worden vervolgens alle jeugddocumentaires verzameld. Het platform wordt beheerd door de VPRO.¹⁶ Door de combinatie van televisie en online past deze case goed binnen het huidige multi-platform tijdperk.

1.3 Theoretisch kader

Om dit onderzoek te kunnen uitvoeren wordt allereerst vastgesteld wat documentaires precies zijn. Keith Beattie omschrijft een documentaire als een mediatekst waarin wordt geclaimd dat deze de wereld naar waarheid representeert. Dit kan zijn om bepaalde gebeurtenissen of

¹⁴ Zapp, "Programma's: Zapp Echt Gebeurd," laatst geraadpleegd op: 6 mei 2014. <http://www.zapp.nl/programmas/zapp-echt-gebeurd>.

¹⁵ Zapp Echt Gebeurd, "Echte verhalen in de klas," laatst geraadpleegd op 12 mei 2014. <http://www.zappechtgebeurd.nl/nieuws/2013/voor-het-onderwijs.html>.

¹⁶ Zapp Echt Gebeurd, "Info," laatst geraadpleegd op: 12 mei 2014. <http://www.zappechtgebeurd.nl/info.html>.

problemen accuraat weer te geven of om te laten zien dat het een mediatekst betreft over ‘echte mensen’.¹⁷ In een documentaire wordt vaak een probleem gepresenteerd. Vervolgens wordt het probleem uitgelegd en tot slot wordt er een oplossing geboden.¹⁸ In het volgende hoofdstuk van dit onderzoek wordt onderzocht op welke manier de pro-sociale thema’s worden gerepresenteerd in de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD.

Beattie omschrijft vijf verschillende manieren waarop documentaires de werkelijkheid weerspiegelen. Hij spreekt hierbij van *modes of documentary*. De eerste vorm is de *expository mode*. Bij deze documentaires staat het beeld in dienst van het commentaar. Door beeld en geluid juist te combineren probeert de maker van een documentaire de kijker te overtuigen van een argument. Hierbij worden vaak voice-overs ingezet. De tweede vorm is de *observational mode*. Bij deze vorm wordt zo min mogelijk de focus gelegd op aanwezigheid van de camera. De derde vorm betreft de *interactive mode*. Deze wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een interviewer. Er is interactie tussen het subject en de maker. Dit kan gaan om iemand die een persoonlijk verhaal verteld, maar ook om een autoriteit in een bepaald vakgebied. Doormiddel van een medium shot of een close-up wordt het subject in beeld gebracht. Wanneer de interviewer niet aanwezig is in het beeld spreekt men over het subject als een *talking head*. Hierbij praat de geïnterviewde tegen de camera. De volgende vorm is de *reflexive mode*. In deze documentaires is de filmmaker te zien en te horen voor de camera. Binnen een *reflexive documentary* laat de maker zien hoe de documentaire tot stand komt. De laatste vorm is de *performative mode*. Hierbij gaat het vaak om een abstract en expressief verhaal, dat weinig betrekking lijkt te hebben op de werkelijkheid. De visualisatie van ‘het probleem’ trekt hierbij de aandacht van de kijker. Een documentaire bestaat vaak uit een combinatie van een aantal documentairevormen.¹⁹ Het is waarschijnlijk dat bepaalde vormen van documentaires kinderen meer aanspreken dan andere vormen. Zo beschrijft Fisch in zijn boek dat kinderen het fijner vinden om te kijken naar gebeurtenissen dan naar langdurige *talking heads* als het gaat om nieuwsprogramma’s.²⁰ Ondanks dat het hier een ander genre betreft is het wel aannemelijk dat dit ook geldt voor documentaires. Beide genres zijn vergelijkbaar met elkaar doordat het non-fictie betreft.

Vervolgens wordt aan de hand van de *capacity theory* onderzocht of de educatieve concepten, in dit geval de pro-sociale thema’s, op een leerzame manier worden gerepresenteerd. Volgens deze theorie is het van belang dat het narratief en de educatieve

¹⁷ Keith Beattie, *Documentary Screens: Non-Fiction Film and Television* (New York: Palgrave Macmillan), 10.

¹⁸ Beattie, *Documentary Screens*, 19.

¹⁹ Beattie, *Documentary Screens*, 20-24.

²⁰ Fisch, *Children’s Learning from Educational Television*, 104.

content op een aantrekkelijke manier worden gepresenteerd aan kinderen. Het is niet vanzelfsprekend dat kinderen uit een verhaal de onderliggende educatieve boodschap halen. Dit hangt naast de presentatie ook af van de interesse van de kijker in het onderwerp van het programma. Ook is het van belang hoe de educatieve content in het verhaal is verwerkt. In het *capacity model* wordt dit omschreven als *distance*. Het is lastiger om de educatieve boodschap te begrijpen wanneer deze heel kort in de documentaire wordt gepresenteerd. Om de educatieve content begrijpelijk te maken voor kinderen moet de content verweven zijn in het hele verhaal.²¹ Onder educatieve content vallen de pro-sociale thema's die in de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD worden behandeld. De thema's die centraal staan in de documentaire moeten continu terugkeren in het verhaal. Alleen zo is het voor kinderen mogelijk om te leren over sociaal-maatschappelijke thema's.

In hoofdstuk drie wordt vervolgens aandacht besteed aan de nieuwe participerende rol van kinderen. De vraag is hoe kinderen kunnen leren over pro-sociale thema's door te participeren in verschillende *spaces of participation* op zappechtgebeurd.nl. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het van belang om vast te stellen wat participatie precies is. In het huidige televisietijdperk wordt content niet meer uitsluitend gecreëerd door televisiebedrijven, maar ook door de kijker. Hiermee zijn de grenzen tussen productie en consumptie vervaagd. Julia Scott-Stevenson, hoogleraar aan Macquarie University, stelt dat er een relatie is tussen de documentairmaker, het subject van de documentaire en het publiek. Dit komt doordat het publiek via verschillende mediakanalen wordt betrokken bij een documentaire. Wanneer een documentaire op verschillende mediakanalen aanwezig is, waarvan minstens één online, dan spreekt Scott-Stevenson van een *cross-platform documentary*. Scott-Stevenson is er op tegen om de nieuwe relatie tussen publiek, filmmaker en subject te omschrijven als interactief. Volgens haar scheidt dit verwarring met de definitie van Bill Nichols van interactieve documentaire. Binnen de definitie van Nichols is er een zichtbare relatie tussen de filmmaker en het subject in de film.²² Binnen de interactieve documentaire is dus geen actieve rol weggelegd voor het publiek in tegenstelling tot de cross-platform documentaire die Scott-Stevenson bespreekt. In deze vorm van documentaires krijgen gebruikers de mogelijkheid om te participeren in een verhaal via verschillende mediakanalen.²³ Binnen deze scriptie wordt onderscheid gemaakt tussen interactie en participatie. De term interactie zal alleen gebruikt

²¹ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 147.

²² Julia Scott-Stevenson, "The interactive documentary in a cross-platform, community context," *Expanding Documentary: Conference Proceedings 1* (2011): 181.

²³ Scott-Stevenson, "The interactive documentary," 182.

worden bij bespreking van de interactieve documentaire zoals Nichols deze beschrijft. De term participatie wordt besproken aan de hand van de theorie van Eggo Müller.

Müller introduceert het concept *spaces of participation*. In dit concept is een rol weggelegd voor de televisiemaker en de gebruiker. Hiermee worden ruimtes bedoeld, die de producer rondom een programma heeft gemaakt, waarin een gebruiker zelf content kan creëren.²⁴ Op deze manier krijgt de kijker een kans om een bijdrage te leveren aan een programma. De vraag blijft echter hoe gebruikers kunnen leren over pro-sociale thema's door middel van participatie. Fisch laat dit zien in zijn bespreking van het *capacity model*. In het model laat hij zien dat interesse in en kennis over een onderwerp het leerproces kan versterken.²⁵ Deelname aan participatiemogelijkheden is een keuze van de kijker zelf. Dit duidt daarom op bepaalde interesse in een onderwerp. Fisch zegt dat kinderen vaak in het bijzijn van volwassenen televisiekijken. Dit kan zijn in de klas, maar ook thuis. Volwassenen kunnen het maximale uit het leerproces van kinderen halen door voor, tijdens of na een programma een discussie te voeren of door bepaalde activiteiten te doen met het kind.²⁶ In deze scriptie wordt daarom ook rekening gehouden met de rol van ouders en docenten.

Tot slot wordt in het laatste hoofdstuk besproken hoe *cross-platform learning* is ingezet binnen de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD en zappechtgebeurd.nl. Hierbij staat het artikel van Fisch, over leren via verschillende mediaplatformen, centraal. Uit zijn onderzoek blijkt dat *cross-platform learning* alleen effectief is wanneer alle participatiemogelijkheden op elkaar zijn afgestemd. Ten eerste moet hierbij rekening worden gehouden met de kracht van de verschillende media. Hiermee bedoelt Fisch dat content via het meeste geschikte mediaplatform moet worden aangeboden.²⁷ Ten tweede is het noodzakelijk dat de educatieve content op verschillende manieren wordt aangeboden als het gaat om instructies. Dat wil zeggen dat een kind moet kunnen kiezen tussen verbale en non-verbale instructies. Ten derde moet er volgens Fisch sprake zijn *varied practice*. Dat wil zeggen dat belangrijke concepten terug moeten keren op de verschillende mediakanalen.²⁸ Een educatief concept dat wordt besproken in een documentaire moet worden herhaald in de verschillende *spaces of participation*. Ook hierbij moet rekening gehouden worden met

²⁴ Eggo Müller, "Formatted spaces of participation: Interactive television and the changing relationship between production and consumption," in *Digital Material: Tracing New Media in Everyday Live and Technology*, red. Marianne van den Boomen et al. (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2009), 52.

²⁵ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 147.

²⁶ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 122.

²⁷ Fisch, "Cross-Platform Learning," 63.

²⁸ Fisch, "Cross-Platform Learning," 64.

tussenkomsst van een docent of een ouder. Zij kunnen op verschillende manieren een kind instructies geven.

1.4 Methode

Dit onderzoek wordt gedaan door middel van een kwalitatieve tekstanalyse van zes jeugddocumentaires. Deze zijn uitgekozen aan de hand van de thema's, zoals deze zijn gepresenteerd, op zappechtgebeurd.nl. Van ieder thema wordt één documentaire geanalyseerd. Op deze manier wordt onderzocht of elk thema aandacht heeft besteed aan educatie. Ten tweede kan zo onderzocht worden of de educatieve concepten van elk thema op verschillende manieren worden aangeboden. De documentaires zijn geselecteerd uit de zes meest voorkomende thema's op basis van uitzenddatum en aantoonbare aansluiting bij het thema. Dat wil zeggen dat er geen documentaires geanalyseerd worden die zijn uitgezonden voor 2013. Dit omdat het multi-platform tijdperk nog in ontwikkeling is. Voor 2013 was er nog weinig bekend over de manier waarop kinderen leerden via verschillende mediaplatformen.²⁹ Daarnaast moet het thema gedurende de hele documentaire centraal staan.

De geselecteerde documentaires voor dit onderzoek zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Thema	Documentaires
Familie	EIGEN KAMER
Sport	HANNAH EEN MEISJE IN EEN BOOT
Lijf en Gezondheid	JAMEY'S GEVECHT
Vriendschap	YOU SHOULD HAVE BEEN THERE
Liefde	NIET OP MEISJES
School	LOUIS VAN HET REUZENRAD

Tabel 1: Overzicht geanalyseerde thema's en documentaires.

Om te achterhalen welke aspecten en personen centraal staan in de documentaires wordt de methode van Bill Nichols gehanteerd. Door de documentaires herhaaldelijk te bekijken worden onder meer de volgende vragen beantwoord:

- Waar draait de narratieve structuur van de documentaire om?

²⁹ Fisch, "Cross-Platform Learning," 60.

- Op welke documentaire mode is de film gebaseerd?
- Is de filmmaker aanwezig in de film?³⁰

Deze vragen helpen bij het vaststellen van de manier waarop de pro-sociale thema's worden gerepresenteerd in de documentaires. De overige twee deelvragen worden beantwoord naar aanleiding van het artikel van Müller over *spaces of participation* en het artikel van Fisch over *cross-platform learning*. De definitie die Müller geeft van *spaces of participation* kan helpen bij het identificeren van de participatiemogelijkheden op zappechtgebeurd.nl. Het onderzoek van Fisch over *cross-platform learning* dient om vast te stellen op welke manier educatieve concepten worden gepresenteerd. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- Hoe worden de verschillende media ingezet?
- Op welke manier worden educatieve concepten binnen de verschillende participatiemogelijkheden herhaald?
- Op welke manier kunnen kinderen instructies tot zich nemen?³¹

Door middel van deze vragen is het mogelijk om ZAPP ECHT GEBEURD als multi-platform te analyseren.

³⁰ Bill Nichols. *Introduction to Documentary* (Bloomington: Indiana University Press), 168-170.

³¹ Fisch, "Cross-Platform Learning," 63-64.

2. Leren van pro-sociale jeugddocumentaires

De jeugddocumentaires van ZAPP ECHT GEBEURD gaan over pro-sociale thema's. In de documentaires staat centraal dat kinderen niet allemaal dezelfde leefwijze hebben. Zo gaat de documentaire NIET OP MEISJES over een jongen van 11 jaar, Melvin, die al vanaf een jonge leeftijd op jongens valt. Hij durft dit niet tegen zijn klas te vertellen. Melvin is bang om gepest te worden. Het doel van pro-sociale programma's is het leren van bepaalde omgangsnormen aan kinderen. Volgens Fisch kunnen pro-sociale programma's positieve interacties met andere kinderen bevorderen.³² In het geval van Melvin zou dit kunnen leiden tot meer tolerantie naar homoseksuele kinderen. In dit hoofdstuk staat de representatie van de pro-sociale thema's in de documentaires centraal. Aan de hand van de *modes of documentary* van Beattie en het *capacity model* zoals beschreven door Fisch wordt onderzocht op welke manier de educatieve content wordt getoond.

2.1 Modes of documentary

Bij een documentaire gaat het om een mediatekst die impliciet claimt de 'echte wereld' te representeren.³³ Dit gebeurt in de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD op verschillende manieren. In de documentaire EIGEN KAMER is de documentairemaker duidelijk hoorbaar. De aanwezigheid van de interviewer is een kenmerk van de *interactive mode*.³⁴ Tijdens de interviews is Orhan te zien door middel van een medium shot of close-up, terwijl hij tegen de camera spreekt. Dit wordt ook wel een *talking head* genoemd. Het gebruik van statisch beeld is een duidelijk kenmerk van de *interactive mode*.³⁵ Het verhaal van Orhan speelt zich af in het huis waar hij woont samen met de rest van zijn familie. De interactieve vorm is het meest zichtbaar, maar de documentairemaker laat ook een aantal acties zien. Dit is een kenmerk van de observerende vorm. Volgens Fisch kijken kinderen liever naar acties, dan naar statisch beeld.³⁶ Hierdoor is het aannemelijk dat kinderen educatieve content in acties makkelijker verwerken.

Een voorbeeld van een documentaire waarbij uitsluitend de *observational mode* wordt gebruikt is JAIMEY'S GEVECHT. In deze documentaire wordt Jaimey, een stotterende jongen,

³² Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 106.

³³ Beattie, *Documentary Screens*, 10.

³⁴ Beattie, *Documentary Screens*, 22.

³⁵ Beattie, *Documentary Screens*, 22.

³⁶ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 104.

gevolgd terwijl hij een toelatingsexamen doet voor de sportopleiding. Jaimey wil later leraar worden. Door middel van logopedie probeert hij van het stotteren af te komen. In de documentaire wordt Jaimey niet als *talking head* neergezet. Hierdoor krijgen kijkers het gevoel dat de gefilmde acties ook kunnen plaatsvinden zonder de aanwezigheid van een camera.³⁷ De overige vier documentaires zijn een combinatie van de *interactive mode* en de *observational mode*. In deze documentaires worden zowel interviews getoond als acties.

2.2 Capacity model

Bij het *capacity model* staat centraal dat het narratief en de educatieve content op een aantrekkelijke manier worden gepresenteerd. Ten eerste moeten kinderen zich aangetrokken voelen tot het personage of het onderwerp van de documentaire.³⁸ Dit gebeurt in de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD doordat kinderen hun eigen verhaal vertellen. Zo vertelt Jaimey over zijn leven als stotteraar. Dit zou, volgens het *capacity model*, moeten leiden tot een beter begrip van het probleem van Jaimey en dat van stotteraars in het algemeen. Ook in de overige documentaires vertellen kinderen hun eigen verhaal.

Ten tweede moet de afstand tussen het narratief en de educatieve content zo klein mogelijk zijn. Educatieve concepten moeten voortdurend terugkeren in het narratief. Fisch spreekt hier over *distance*.³⁹ In de documentaire HANNAH EEN MEISJE IN EEN BOOT is de afstand tussen het narratief en de educatieve content relatief groot. In de documentaire wordt veel aandacht besteed aan de manier waarop Hannah naar de roeivereniging reist. Aan het einde van de documentaire wordt pas duidelijk dat Hannah net is begonnen met roeien, dat ze aan het trainen is voor een wedstrijd en dat ze bang is dat de boot omslaat. Daarnaast is HANNAH EEN MEISJE IN EEN BOOT een Duitstalige documentaire. Dit maakt het nog lastiger voor kinderen om de educatieve boodschap te ontdekken. In de overige documentaires is de boodschap duidelijk herkenbaar.

Naar aanleiding van dit hoofdstuk kan geconcludeerd worden dat de documentairemakers hebben gekozen om de pro-sociale thema's op een aantrekkelijke manier weer te geven voor kinderen. Ten eerste is dit gedaan door veel gebruik te maken van de *observational mode*. In deze documentairevorm komen veel acties voor. Daarnaast wordt er in mindere mate gebruik gemaakt van de *interactive mode*. Deze vorm kenmerkt zich door het

³⁷ Beattie, *Documentary Screens*, 21.

³⁸ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 147.

³⁹ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 151.

gebruik van statisch beeld en de aanwezigheid van een interviewer. De documentaires tonen overwegend acties. Dit vinden kinderen volgens Fisch aantrekkelijk. Daarnaast worden alle verhalen verteld door kinderen. Dit zorgt ervoor dat kijkers de kans krijgen om zich te identificeren met de hoofdpersoon. Ten tweede hebben de makers ervoor gekozen om de sociale thema's gedurende de hele documentaire centraal te stellen en in het narratief te verwerken. Doordat de educatieve concepten vaak worden herhaald, is het voor kinderen makkelijker om de boodschap te herkennen.

3. Leren door te participeren

De documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD zijn *cross-platform documentaries*. Dit wil zeggen dat kinderen op verschillende manieren kunnen participeren in activiteiten rondom de documentaires. Bij ZAPP ECHT GEBEURD kan dit via het online platform zappechtgebeurd.nl. Op dit platform zijn alle activiteiten rondom de documentaires verzameld. Dit kan zijn via een link naar bijvoorbeeld social media of op het platform zelf. In dit hoofdstuk worden de participatiemogelijkheden besproken. Daarnaast wordt er onderzocht hoe kinderen kunnen leren van de activiteiten op zappechtgebeurd.nl. Dit wordt gedaan aan de hand van de theorie van Müller over *spaces of participation* en aan de hand van het *capacity model* zoals beschreven door Fisch.

3.1 Spaces of participation: discussiepagina's en social media

Op zappechtgebeurd.nl zijn verschillende *spaces of participation* gecreëerd door de VPRO. Deze omroep beheert het platform. Müller omschrijft *spaces of participation* als online 'plaatsen' die gecreëerd worden door de producenten, maar waarin gebruikers een bijdrage kunnen leveren aan de content. Müller pleit hiermee voor een rol voor de producers en de gebruikers als het gaat om participatie.⁴⁰ Dat wil zeggen dat kinderen op zappechtgebeurd.nl de mogelijkheid krijgen om aan verschillende activiteiten deel te nemen binnen de ruimtes die de VPRO daarvoor heeft gemaakt.

Ten eerste participeren kijkers in activiteiten rondom de documentaires. Op het platform kunnen kinderen onder elke documentaire commentaar plaatsen. Daarnaast worden kinderen uitgenodigd om de documentaire te delen via Facebook, Twitter en LinkedIn. Zo kunnen kijkers zich positief of negatief uitlaten over de documentaire en deelnemen aan het publieke debat. Dit kan ertoe leiden dat andere kinderen wel of niet naar de documentaire gaan kijken. De VPRO beheert deze discussiepagina en kan commentaar weglaten of plaatsen.

Op de pagina van de documentaire NIET OP MEISJES worden bezoekers doorverwezen naar de website en de Facebook pagina van de documentaire. Hier is extra informatie te vinden over de documentaire, Melvin en zijn familie. Kijkers krijgen op deze manier de kans om zich beter in te leven over het leven van Melvin. Scott-Stevenson noemt dit *user*

⁴⁰ Müller, "Formatted spaces of participation," 52.

engagement.⁴¹ Hoe groter de engagement is, hoe eerder kinderen zullen leren. Dit blijkt ook uit het *capacity model* dat Fisch bespreekt. Volgens dit model leren kinderen sneller als zij zich betrokken voelen bij een personage.⁴² Daardoor is het waarschijnlijk dat de educatieve content in de documentaire over Melvin makkelijker en sneller wordt geïdentificeerd door kinderen. Dit in tegenstelling tot documentaires waar kijkers niet betrokken raken.

3.2 Spaces of participation: lespakketten

Ten tweede biedt *zappechtgebeurd.nl* *spaces of participation* aan rondom enkele thema's van de documentaires. Op het platform worden lesbrieven aangeboden voor scholen. Eén van deze opdrachten is gebaseerd op de documentaire over de Keniaanse familie Muthuku. Het lespakket rondom deze documentaire bevat verschillende thema's waarover kinderen kunnen discussiëren in de klas. Deze opdrachten vallen niet allemaal binnen de definitie van Müller van *spaces of participation*. De meeste activiteiten zijn niet online. Daarnaast is er geen mogelijkheid voor kijkers om een zichtbare bijdrage te leveren over de content.⁴³ Om deze reden wordt alleen de game geanalyseerd. In de game moeten kinderen naar Kenia reizen en leren zij onderweg naar deze familie een aantal feiten over de leefomstandigheden. De game heeft een duidelijk narratief. De speler gaat op reis en krijgt onderweg verschillende opdrachten, totdat de speler bij de familie is aangekomen. Doordat de educatieve concepten regelmatig worden herhaald in de game, is het makkelijk om de algehele boodschap te identificeren.

Afbeelding 1: opdracht 1 van de game *MEET THE MUTHUKU FAMILY*.⁴⁴

⁴¹ Scott-Stevenson, "The interactive documentary," 182.

⁴² Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 147.

⁴³ Müller, "Formatted spaces of participation," 52.

⁴⁴ Screenshot van de game *Meet The Muthuku Family* afkomstig van <http://muthukugame.amnesty.nl>.

Zappechtgebeurd.nl biedt ook de “Echt Gebeurd” lesbrief aan. Bij deze activiteit moeten docenten zelf een thema kiezen. Via een applicatie kunnen de kinderen vervolgens op zappechtgebeurd.nl een eigen documentaire maken. Hierbij is het noodzakelijk dat de klas beeldmateriaal gebruikt waarin een educatieve boodschap is verwerkt. Dit moet overeenkomen met de documentaire van ZAPP ECHT GEBEURD, die is gekozen door de docent. Volgens het *capacity model* moeten educatieve concepten duidelijk herkenbaar zijn. Daarnaast is het van belang om een onderwerp te kiezen waar de kinderen zich aan kunnen relateren. Hoe dichterbij het onderwerp bij de kinderen staat, hoe meer zij van de opdracht kunnen leren.⁴⁵ De docent kan hierbij het leerproces versterken door op de juiste manier invulling te geven aan de opdracht.

3.3 Spaces of participation: media en documentaires

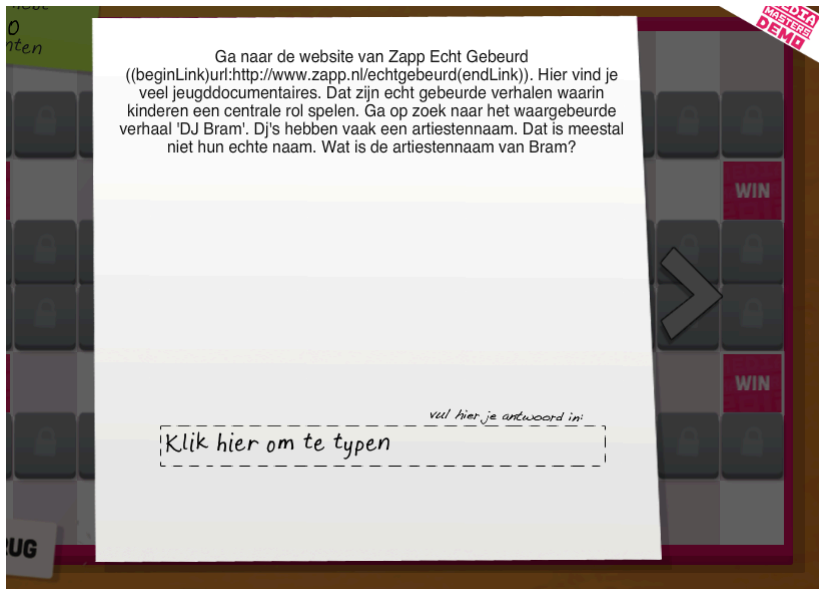
Tot slot zijn er *spaces of participation* waarin media in het algemeen centraal staan. Kinderen kunnen via de ZAPP MIXER zelf documentaires maken met eigen beeldmateriaal. De interface van de mixer biedt allerlei extra mogelijkheden voor de vormgeving van de documentaire. Zo kunnen kinderen een bepaalde kleur kiezen voor de achtergrond en tekst toevoegen. Daarnaast kunnen gebruikers van de mixer een beperkt aantal frames gebruiken uit de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD. Vanwege copyright redenen is dit beeldmateriaal beperkt tot ongeveer tien frames. Deze *space of participation* is niet gecreëerd rondom een pro-sociaal educatief concept. Wel worden de filmpjes van kinderen op zappechtgebeurd.nl geplaatst en kunnen kinderen elkaar beoordelen door commentaar te geven en sterren uit te delen.

Naast de ZAPP MIXER worden kinderen uitgenodigd om mee te doen aan een vlogwedstrijd. Vlog is een afkorting voor videoblog. Door mee te doen, komen kinderen in aanmerking voor reporter van zappechtgebeurd.nl. In deze rol maken kinderen zelf korte documentaires voor de website over thema's die zij zelf mogen kiezen. Ook aan deze opdracht zijn geen educatieve concepten verbonden. Hierdoor leren kinderen weinig over sociaal-maatschappelijke thema's.

Op de pagina van de vlogwedstrijd wordt verwezen naar de game *HOE MEDIAWIJS BEN JIJ?* Dit is een game waarin kinderen de mogelijkheid krijgen om een eigen stripverhaal te maken, video's te bekijken en deel te nemen aan een quiz. In de quiz worden enkele vragen

⁴⁵ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 147.

gesteld over de inhoud van de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD. In deze vragen keren concepten uit de documentaires terug. Kinderen moeten zelf actief onderzoek gaan naar het antwoord. Hier kan gesproken worden van *user engagement*. Het is de keuze van de kinderen om deel te nemen aan de quiz.

Afbeelding 2: Een voorbeeldvraag uit de quiz *HOE MEDIAWIJS BEN JIJ?*⁴⁶

Er moet echter wel bij stilgestaan worden dat deze game niet gericht is op het bijbrengen van bepaalde normen en waarden, maar als doel heeft om kinderen meer te leren over media in het algemeen. Hierbij moet ook vermeld worden dat deze quiz van een externe partij is.

Aan de hand van dit hoofdstuk kan geconcludeerd worden dat er weinig *spaces of participation* zijn rondom de afzonderlijke documentaires. Er wordt weinig aandacht besteed aan de participerende rol die kijkers tegenwoordig graag hebben. Hierdoor kan de betrokkenheid van de kinderen beperkt blijven. Dit is wat Scott-Stevenson *user engagement* noemt.⁴⁷ Dit terwijl de betrokkenheid van een kijker juist kan bijdragen aan het identificeren van educatieve concepten. Verder hebben docenten een belangrijke rol als het gaat om het bijbrengen van sociaal gedrag in de activiteiten op zapprechtgebeurd.nl. Volgens Fisch is dit juist goed omdat volwassenen het leerproces kunnen versterken door extra uitleg te geven of door in discussie te gaan met kinderen.⁴⁸ De lesbrieven kunnen daarom een bijdrage leveren aan het leerproces van de kinderen, mits de docent de opdrachten op de juiste manier invult. In de overige activiteiten wordt er weinig aandacht besteed aan de pro-sociale thema's in de

⁴⁶ Screenshot van de game *Hoe mediawijs ben jij?* van <http://www.mediamasters.nl>.

⁴⁷ Scott-Stevenson, "The interactive documentary," 182.

⁴⁸ Fisch, *Children's Learning from Educational Television*, 122.

documentaires. Doordat de educatieve concepten uit de documentaires niet regelmatig terugkeren in alle activiteiten wordt het voor kinderen moeilijker om deze te identificeren. Kinderen krijgen de vrijheid om in het geheel zelf invulling te geven aan de participatiemogelijkheden. Hierdoor wijkt het narratief teveel af van de educatieve concepten.

4. De inzet van cross-platform learning

In de voorgaande hoofdstukken is besproken op welke manier de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD en de participatiemogelijkheden op de website zappechtgebeurd.nl, afzonderlijk van elkaar, bij kunnen dragen aan het leerproces van kinderen. Hierbij gaat het om sociaal-maatschappelijke thema's. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de manier waarop een combinatie van het kijken naar een pro-sociale jeugd documentaire en het participeren in activiteiten rondom een documentaire bij kunnen dragen aan het leerproces van kinderen. Dit wordt ook wel *cross-platform learning* genoemd.

4.1 Herhaling educatieve concepten

Het is van belang dat de concepten die in de jeugd documentaires naar voren komen ook worden gebruikt op de website. Fisch noemt dit *varied practice*. Door hetzelfde concept via verschillende mediakanalen te introduceren leren kinderen sneller.⁴⁹ Doordat de documentaires onder een bepaald thema op de website staan krijgen kijkers de mogelijkheid om via zappechtbeurd.nl andere documentaires te kijken met hetzelfde thema. Daarnaast kunnen kinderen via het online platform documentaires terugkijken op elk moment van de dag. Zo kan de documentaire LOUIS VAN HET REUZENRAD leiden tot een beter begrip van kermiskinderen. Dit geldt ook andersom. Het bekijken van andere documentaires over kermiskinderen kan ook leiden tot meer compassie naar Louis. HANNAH EEN MEISJE IN EEN BOOT is een Duitstalige documentaire. Hierdoor is het voor kinderen lastig om de boodschap in één keer te herkennen. Door deze documentaire vaker te kijken kan de essentie van het verhaal duidelijker worden.

Als het gaat om de games, de lesbrieven waarbij kinderen kunnen participeren en de ZAPP MIXER zijn er maar weinig concepten uit de documentaires die terugkomen. De game, waarin de Keniaanse familie Muthuku centraal staat, laat wel zien dat er in verschillende families, landen en culturen een andere leefwijze heerst. Dit komt wel overeen met de educatieve boodschap uit de documentaire EIGEN KAMER, waarin de Marokkaanse Orhan met zijn hele familie op één kamer slaapt. Ook de “Echt Gebeurd” lesbrieff biedt docenten een kans om concepten uit de documentaires terug te laten komen in een *space of participation*. Docenten kunnen, door zelf een documentaire te kiezen, de klas leren over pro-sociale

⁴⁹ Fisch, “Cross-Platform Learning,” 64.

thema's. Naar aanleiding van het thema van de documentaire moeten kinderen een eigen documentaire maken over hetzelfde thema.

4.2 Instructies

Ten tweede is het van belang dat kinderen zelf kunnen kiezen op welke manier zij de instructies tot zich nemen. Dit is bij de games en de ZAPP MIXER beperkt. De instructies zijn uitsluitend non-verbaal. Jonge kinderen of kinderen die problemen hebben met lezen kunnen hierdoor de instructies minder goed tot zich nemen. Volgens Fisch werkt *cross-platform learning* alleen als kinderen de mogelijkheid hebben om zelf te bepalen hoe zij instructies krijgen.⁵⁰ Bij elke activiteit op zappechtgebeurd.nl zouden verbale en non-verbale instructies beschikbaar moeten zijn. Zeker omdat de doelgroep van het platform bestaat ook uit jonge kinderen van zes jaar.

Uit dit hoofdstuk kan geconcludeerd worden, dat als het gaat om *cross-platform learning*, een aantal lesbrieven goed aansluiten op de documentaires. Dit komt met name door de toegevoegde waarde die de docent kan bieden. De docent heeft de mogelijkheid om zelf invulling te geven aan de "Echt Gebeurd" lesbrief. Kinderen kunnen middels een documentaire die zij hebben gezien een eigen documentaire maken. Daarnaast kan een docent verbale instructies geven bij een activiteit. Wel moet geconstateerd worden dat, wanneer kinderen zelf aan de slag moeten, de activiteiten op zappechtgebeurd.nl niet goed genoeg aansluiten op de documentaires. Alleen de mogelijkheid om de documentaires terug te kijken biedt kinderen de kans om zich de educatieve content toe te eigenen. Doordat de participatiemogelijkheden op het platform niet goed aansluiten op de documentaires is het waarschijnlijk dat deze weinig toevoegen aan het leerproces van kinderen omtrent sociaal-maatschappelijke thema's.

⁵⁰ Fisch, "Cross-Platform Learning," 63.

Conclusie

Onder de noemer ZAPP ECHT GEBEURD worden jeugddocumentaires over pro-sociale thema's uitgezonden. In de geanalyseerde documentaires wordt vooral gebruik gemaakt van de *observational mode* en de *interactive mode*. Er is weinig statisch beeld te zien. Slechts een enkele keer is er sprake van *talking heads*. Binnen de documentaires wordt geprobeerd om de gebeurtenissen op een realistische manier weer te geven. Hierdoor is het voor kinderen makkelijker om de pro-sociale boodschap te identificeren. Daarnaast wordt het verhaal in alle documentaires verteld door een kind. Dit zorgt voor meer inlevingsvermogen bij de kijkers. Verder worden de educatieve concepten continu herhaald. Op deze manier zijn kinderen sneller in staat om de boodschap te herkennen. Het is daardoor aannemelijk dat kinderen leren door te kijken naar de documentaires.

Dit geldt in mindere mate voor zapprechtgebeurd.nl. Het platform moet gezien worden als verzamelplaats voor jeugddocumentaires. Op zapprechtgebeurd.nl zijn wel enkele *spaces of participation* gecreëerd, maar deze vullen elkaar niet aan. Kinderen krijgen veel vrijheid in de activiteiten op het platform, daardoor zit er een grote afstand tussen de educatieve concepten en het narratief. Wel kan geconcludeerd worden dat de lesbrieven, waarin kinderen de mogelijkheid krijgen om te participeren, goed aansluiten bij de documentaires. De concepten uit de documentaires komen herhaaldelijk terug. Door de tussenkomst van een docent kunnen kinderen zowel verbaal als non-verbaal worden geïnstrueerd. Op deze manier kan participatie een bijdrage leveren aan het leerproces van kinderen. Ook het terugkijken van documentaires en het bekijken van andere documentaires met hetzelfde thema kan bijdragen aan het leerproces van de kinderen. Dit doordat ze de educatieve concepten, die ze niet begrijpen, kunnen herhalen. Het enige nadeel is dat deze concepten steeds op dezelfde manier worden herhaald wanneer een kind een documentaire terugkijkt. Er zijn geen andere vormen van instructies.

De overige participatiemogelijkheden leren kinderen hoe ze een documentaire of een vlog moeten maken. Binnen deze activiteiten wordt er geen aandacht besteed aan sociaal-maatschappelijke kwesties. In de quiz *HOE MEDIAWIJS BEN JIJ?* worden enkele vragen gesteld over de inhoud van de documentaires van ZAPP ECHT GEBEURD. Het hoofddoel van de quiz is echter om kinderen informatie te geven over media in het algemeen. Ook bij het gebruik van de *ZAPP MIXER* krijgen kinderen veel vrijheid. Kinderen moeten zelf beeldmateriaal verzamelen. Dit heeft waarschijnlijk met copyright te maken. Documentairemakers moeten

toestemming geven voor het gebruik van beeldmateriaal door zappechtgebeurd.nl. Dit heeft als gevolg dat belangrijke concepten niet worden herhaald.

De bredere conclusie van dit onderzoek zou kunnen zijn dat zappechtgebeurd.nl een verzamelplaats is van jeugddocumentaires. Doordat er zoveel verschillende documentairemakers bij betrokken zijn is het moeilijk om leerzame *spaces of participation* te creëren, waarin de educatieve concepten uit de documentaires terugkeren. Opvallend is dat de makers van jeugddocumentaires zelf weinig tot geen rekening houden met de nieuwe rol van de kijker. De meeste documentaires hebben geen participatiemogelijkheden. Hierdoor is het aannemelijk dat kinderen meer leren wanneer zij uitsluitend naar de documentaire kijken.

Bij deze conclusie moet wel een kanttekening geplaatst worden. In dit onderzoek zijn slechts zes van de tweehonderd documentaires op zappechtgebeurd.nl geanalyseerd. Daarnaast blijft het onderzoek ook beperkt tot één platform. Ook wordt er verwezen naar externe *spaces of participation*. Het nadeel hiervan is dat deze participatiemogelijkheden kunnen wegvallen wanneer de externe partij deze besluit te verwijderen. Om erachter te komen of de leermogelijkheden echt beperkt blijven, doordat er geen participatiemogelijkheden zijn rondom jeugddocumentaires, zou een groter onderzoek gedaan moeten worden.

In een vervolgonderzoek zou ook meer aandacht besteed kunnen worden aan social media en de manier waarop deze worden ingezet rondom jeugddocumentaires. Opvallend was dat kinderen via zappechtgebeurd.nl de mogelijkheid kregen om de documentaire te delen via LinkedIn, terwijl dit een site is waar professionals op de arbeidsmarkt terecht kunnen voor alles rondom het zoeken en vinden een baan. Dit riep meteen de vraag op waarom deze mogelijkheid wordt aangeboden op een website voor kinderen.

Literatuurlijst

- Beattie, Keith. *Documentary Screens: Non-Fiction Film and Television*. New York: Palgrave Macmillan, 2004.
- Calvert, Sandra L. en Jennifer A. Kotler. "Lessons from Children's Television: The impact of the Children's Television Act on children's learning." *Applied Developmental Psychology* 24 (2003): 275-335.
- Enli, Sara Gunn. "Redefining Public Service Broadcasting: Multi-Platform Participation." *Convergence* 14 (2008): 105-120.
- Evans, Elizabeth. *Transmedia Television: Audiences, New Media and Daily Life*. Abingdon: Taylor & Francis, 2011.
- Fisch, Shalom M. *Children's Learning from Educational Television: Sesame Street and Beyond*. Abingdon: Routledge, 2004.
- Fisch, Shalom M. "Cross-Platform Learning: On the nature of children's learning from multiple media platforms." *Digital Games: A Context for Cognitive Development. New Directions for Child and Adolescent Development* 139 (2013): 59-70.
- Müller, Eggo. "Formatted spaces of participation: Interactive television and the changing relationship between production and consumption." In *Digital Material: Tracing New Media in Everyday Live and Technology*. Geredigeerd door Marianne van den Boomen, Sybille Lammes, Ann-Sophie Lehmann, Joost Raessens en Mirko Tobias Schäfer, 49-64. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2009.
- Nichols, Bill. *Introduction to Documentary*. Bloomington: Indiana University Press, 2001.
- Orde, vom Heike. "Children, learning and educational TV." *Television* 25 (2012): 38-41.
- Scott-Stevenson, Julia. "The interactive documentary in a cross-platform, community context." *Expanding Documentary: Conference Proceedings* 1 (2011): 181-188.
- Zapp. "Programma's: Zapp Echt Gebeurd." Laatst geraadpleegd op: 6 mei 2014.
<http://www.zapp.nl/programmas/zapp-echt-gebeurd>.
- Zapp Echt Gebeurd. "Echte verhalen in de klas." Laatst geraadpleegd op: 12 mei 2014.
<http://www.zappechtgebeurd.nl/nieuws/2013/voor-het-onderwijs.html>.
- Zapp Echt Gebeurd. "homepage." Laatst geraadpleegd op 30 juni 2014.
<http://www.zappechtgebeurd.nl>.
- Zapp Echt Gebeurd. "Info." Laatst geraadpleegd op: 12 mei 2014.
<http://www.zappechtgebeurd.nl/info.html>.

Zapp Echt Gebeurd. "Kijken." Laatst geraadpleegd op: 12 mei 2014.

<http://www.zappechtgebeurd.nl/kijken.html>.